

“Стимулиране на иновациите и предприемачеството в България в рамките на членството ѝ в ЕС”.

Стимулирането на иновациите и предприемачеството само по себе си е взаимнообвързан процес имащ решаващо значение за успеха на даден инвеститор, предприемач, държава или съюз в рамките на непрекъснато развиващия се пазар. Имайки предвид, че предприемачите са хора на всякаква възраст, които вярват, че могат да направят нещо полезно за дадено общество или вече съществуващ бизнес. Те смятат, че идеята, продукта или услугата, която имат е различна и по-добра от наличните в момента. Поставят цели и са решени на всичко, за да ги постигнат. Преминават през всякакви изпитания и трудности, вдъхновени от изгарящото ги желание за промяна. Именно това са хора готови да поемат значителен риск за да успеят, за да открият новото и да го реализират, но и хора в голяма степен стоящи в основата на иновациите. От своя страна **иновацията** е въвеждане в употреба на някакъв нов или значително подобрен продукт (стока или услуга) или производствен процес, на нов метод за маркетинг или на нов организационен метод в търговската практика, организацията на работните места или външните връзки, които създават пазарни предимства и при това повишават конкурентоспособността на фирмите¹. Така изяснени понятията дават възможност да търсим обвързаността им едно с друго. Но за да се развият и двата процеса (доколкото предприемачеството и иновацията могат да бъдат определени като такива), е необходима да бъдат подтикнати, подпомогнати и стимулирани по някакъв начин, което да съдейства за тяхното успешно развитие.

В този ред на мисли е важно да се разгледа възможността пред България да се опита да разшири и провокира бизнеса и хората към иновации и желание да развиват идеите си, посредством членството ѝ в ЕС. За да има всичко това смисъл обаче то трябва да бъде обвързано с ясно дефинирана и разработена политика и стратегия, която да бъде следвана, а не просто да се създава илюзорната представа, че реално правим нещо и не постигаме резултати. И да не бъдем голословни е необходимо да споменем какво предоставя ЕС на страните членки, а именно - 30 ноември 2011 г. — Европейската комисия представи пакет от мерки за насърчаване на научните изследвания, иновациите и конкурентоспособността в Европа. Комисар Мойра Гейгън-Куин разкри основните точки на програмата „Хоризонт 2020“, по която са предвидени 80 млрд. EUR. „Хоризонт 2020“ ще насочва средствата по три ключови направления. Подкрепа за ролята на ЕС като световен лидер в областта на науката, със специален бюджет от 24,6 млрд. EUR, включително увеличение на финансирането с 77 % за отбелязалия големи успехи Европейски съвет за научни изследвания (ERC). Осигуряване на водещи позиции за промишлеността в областта на иновациите с бюджет от 17,9 млрд. EUR. В това число сериозни инвестиции в размер на 13,7 млрд. EUR в ключови технологии, както и по-лесен достъп до капитали и подпомагане за МСП. И накрая 31,7 млрд. EUR са предназначени за решаването на важните за всички европейци, проблеми в шест основни области: здравеопазване, демографски промени и качество на живот; продоволствена сигурност, устойчиво селско стопанство, мореплавателски и морски изследвания и биоикономика; сигурна, чиста и ефективна енергия; интелигентен, екологосъобразен и интегриран транспорт; дейности в областта на климата, ефикасно използване на ресурси и суровини; и приобщаващи, иновативни и сигурни общества. Както се вижда от идеите на тази програма тя ще насочи и значителни усилия за развитие на малките и средни предприятия, които до голяма

¹ OECD/EUROPEAN COMMUNITIES 2005, опр. по Manuel d'Oslo 3e édition, Министерство на икономиката и енергетиката на България.

степен са създадени от предприемчиви хора виждащи възможности за развитие и прогрес. Но освен тази програма не би следвало да забравим и отделните възможности, които се откриват пред страната посредством еврофондовете насочени към отделните сектори и дейности. Множество са програмите ориентирани към стимулиране на предприемачеството и създаващи благоприятни условия за вече съществуващи инвеститори да разширят и развият своя бизнес, като това по някакъв начин доведе по подобряване конкурентоспособността на компанията. Подробно няма да бъдат споменавани отделните програми и линии на финансиране и съфинансиране осигурени от ЕС предвид факта, че те до голяма степен са обвързани с отделните държави и търпят значителна промяна през всеки програмен период, но те би следвало да се имат в предвид при анализа на средствата.

Освен програмите и капиталите осигурени от ЕС е необходимо да се обърне внимание на организацията и условията, които предоставя нашата страна за оптималното използване на тези средства. Важно е да споменем, че България също има национална програма за развитие и иновации, която обаче не върши в значителна степен особена роля. Изключително често ставаме свидетели, как поради неспазване на отделни норми и правила, държавата ни до голяма степен е ограничена от способността да усвои всички предоставени и средства. Неминуемо ролята на държавата, на отделните нейни власти е от огромно значение за успеха и развитието на нацията ни посредством възможностите предоставени от ЕС. Необходимо е да се обърне особено внимание на ключови сфери, които трябва да бъдат приоритет пред управляващия апарат, но предвид тежката, както икономическа, така и политическа обстановка това едва ли ще успее да се реализира в обозримо бъдеще.

Във връзка с казаното по-горе, е желателно средствата да бъдат насочвани в сфери, които реално имат бъдеще за развитие. По мое скромно мнение такива сфери и отрасли биха могли да бъдат – образованието, селско стопанство, туризъм, IT- сектора и финансовите услуги. Всичко това, защото тези са избраните от мен дейности и сектори, би могло да бъде обвързано с факта, че страната ни не е ресурсно осигурена територия, която може да изнася руди, метали, да има тежка промишленост и индустрия без да е зависима от други страни. Именно, поради тази причина ние трябва да се концентрираме към възможностите и условията, с които разполагаме. Вглеждайки се по-внимателно ще видим, че с изключение на селското стопанство, останалите дейности са насочени към сферата на услугите, в които реално можем да се конкурираме, усъвършенстваме и успяваме. Според изследване направено от анализаторската компания A.T. Kearney България е най-предпочитаното място за аутсорсинг в Европа.² Страната ни е единствената от Стария континент, която попада в топ 10 на световната класация за най-атрактивни дестинации за аутсорсинг сред 51 държави. Това само по себе си и един по-подробен разрез на икономиката ни ще разкрие, че предимствата на държавата ни в сферата на услугите не бива да бъде изоставена, а напротив тя трябва да се развива. Сами сме свидетели колко западни компании прехвърлиха отделните си бизнеси в България. Не е тайна за никого, че България е донор на компютърни специалисти и техници, които предвид проблемите със заплащането на труд предпочитат да търсят по-добри условия навън от страната ни.

Коментирайки всичко това, трябва да насочим вниманието си към едно, а именно към подобряване на условията за правене на бизнес в у нас, чрез последователна политика в различните сектори, за да можем реално да усвоим и привлечем средства за развитие на иновациите и предприемачеството.

² http://money.bg/news/id_1858843521

Неминуемо подобриенето на цялостния бизнес климат ще доведе и друг вид средства. Освен директните капитали предоставяни ни от ЕС, обаче е важно да споменем още няколко източник на инвестиции за родината ни, за които членството в ЕС би могло да съдейства. В тази връзка можем да се ориентираме към привличането на преки чуждестранни инвестиции от страните членки на ЕС. За какво става дума? Обикновено се смята, че преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) включват всяка чуждестранна инвестиция, която има за цел да изгради трайни и преки връзки с предприятието, на което се предоставя капитал, за да извърши определена стопанска дейност. Когато инвестициите са под формата на дялово участие, това предполага, че дяловете позволяват на акционера да участва ефективно в управлението на това дружество или в неговия контрол, за разлика от чуждестранните инвестиции, при които инвеститорът не възнамерява да влияе върху управлението и контрола на предприятието. В тази връзка е необходимо да споменем, че този род капитали имат решаващо значение за огромен брой икономики. При преглед на данните от редовните доклади на UNCTAD, разбираме, че се забелязва ръст в ПЧИ насочени към развиващите се страни, към които се причислява и България. Недалеч е и времето когато ПЧИ имаха водеща роля за икономиката ни - периода преди 2007 г. те са почти 1/3 от БВП, което още веднъж илюстрира какъв обем от средства са идвали от останалите страни и са инвестирани в българската икономика. Освен източник на средства, обаче ПЧИ са носители и на огромен брой положителни характеристики, които в определени случаи могат да имат и обратен ефект. Такива положителни практики от наличието на ПЧИ са подобряване на бизнес моделите, справяне с проблемите на безработица, ръст в работната заплата, повишение на износа и продукцията, нови маркетингови модели, усъвършенстване и иновации. Именно ПЧИ в значителна степен стоят в обновлението на фирмите и във възможността им постоянно да се развиват. Какво е общото обаче между ПЧИ и ЕС? Главните инвеститори на нашата страна са предимно държави от ЕС. За 2013 г. капиталите дошли от този регион са около 75-80 % от всички постъпили инвестиции. През последните години те заемат неизменно първите места в списъка на най-големите чуждестранни инвеститори в страната, особено след присъединяването ни към съюза. Водещи държави по инвестиции в икономиката ни са Нидерландия, Люксембург, Германия, Гърция, Великобритания, Чехия. Това до голяма степен би могло да бъде ползвано от България предвид факта, че една от водещите детерминанти на ПЧИ за страните от Централна и Източна Европа е близостта им до ЕС и членството в него. Като добавим и факта, че това са реални пари вложени в икономиката ни върху които не се дължи лихва и могат да се използват целенасочено, то това няма как да не създаде възможности за развитие сред населението, а и да подобри цялостния му статус (разполагаемия доход, с който оперира).

Така съвсем накратко можем да заключим, че възможностите, които ни предоставя ЕС не са малко и не са обвързани само с директните програми за инвестиране в определени дейности, а напротив държавата ни трябва да се опита да привлече средства не единствено чрез еврофондовете, а и чрез създаване на благоприятни условия за правене на бизнес, които неминуемо ще доведат до свежи пари в икономиката и ще стимулират предприемачеството и иновациите. Естествено това не означава, че нашата родина ще се превърне в технологичен лидер или нещо подобно, но значително би спомогнало, за израстването ни и превръщането на България в едно приятно място за живеене и работа на много млади българи, което от своя страна ще спомогне за развитието ни на фона на останалите балкански страни.

Щилиян Иванов Петров, Икономически университет – Варна, специалност Финанси